

Nova programació expositiva

Dossier de premsa

Romà Vallès

— *L'horitzó abstracte*

Del 16 de setembre
al 17 de gener de 2027

FUNDACIÓ
VILA CASAS

ESPAIS
VòIART
BARCELONA

Romà Vallès

— *L'horitzó abstracte*

Pertanyent a una generació d'artistes marcada per la fractura de la Guerra Civil i la postguerra, **Romà Vallès** (Barcelona, 1923–2015) és una figura fonamental de l'art català de la segona meitat del segle XX i un dels precursors de l'abstracció i l'informalisme a Catalunya. La seva trajectòria va contribuir decisivament a la renovació de l'avantguarda catalana i a la seva connexió amb els nous corrents artístics internacionals. Fidel als seus criteris i conviccions, Vallès es va mantenir allunyat de modes i tendències, i va construir una obra singular basada en la llibertat, l'experimentació i una permanent voluntat d'investigació.

L'exposició *L'horitzó abstracte*, comissariada per **Conxita Oliver** i **Bel Vallès**, proposa una mirada global sobre més de sis dècades de trajectòria a través d'una selecció d'obres que permet resseguir les diferents etapes de la seva producció. El recorregut parteix de la seva formació i de les primeres experiències figuratives, s'endinsa en el procés d'alliberament que el porta cap a l'abstracció i posa un èmfasi especial en *Cosmogonies* i *Collages*, dues sèries fundacionals en l'evolució del seu llenguatge.

La mostra posa en relleu la coherència d'una obra construïda des de la llibertat i l'experimentació, amb especial atenció a les sèries *Cosmogonies* i *Collages*. **En aquest darrer àmbit es presenta, en conjunt per primera vegada, una selecció d'obres inèdites procedents de la col·lecció de Rafael Tous**, que permet aprofundir en el moment en què Vallès incorpora retalls de premsa, fotografies i fragments de la realitat contemporània al seu llenguatge pictòric.

La mostra reivindica també la **dimensió pedagògica** de Vallès i la seva concepció de l'art com a espai d'experimentació i descoberta.

Romà Vallès

En paraules de la comissària **Conxita Oliver**, “l’exposició proposa un viatge pel llegat de l’artista, posant el focus en les fites més significatives de la seva trajectòria i en la seva evolució creativa”. El recorregut parteix de l’etapa de formació i se centra especialment en dues sèries fundacionals: *Cosmogonies* (1956–1963), amb la qual Vallès esdevé un dels pioners de l’informalisme a Catalunya, i *Collages* (1964–1966), en diàleg amb el sorgiment del Pop Art.

Oliver destaca que “l’abstracció esdevé el fil conductor de tot el seu itinerari, entesa com una actitud vital i un mitjà de reconeixement espiritual i filosòfic”. L’abstracció es converteix així en el fil conductor d’una trajectòria marcada per la investigació constant i per la voluntat de qüestionar els límits de la pintura.

La mostra posa així en relleu la coherència d’un artista que, malgrat les transformacions formals i conceptuals experimentades al llarg dels anys, manté una mateixa actitud davant la pintura: entendre-la com un espai de recerca, descoberta i expressió d’una realitat que va més enllà d’allò visible.

A l’exposició es presenta, per primera vegada, un **conjunt inèdit d’obres de Romà Vallès procedents de la col·lecció de Rafael Tous**, integrat en l’àmbit dedicat a la sèrie *Collages*. Aquest conjunt permet aprofundir en un dels moments més singulars de la trajectòria de l’artista, quan incorpora retalls de premsa, fotografies i altres fragments de la realitat contemporània al llenguatge pictòric.

La trajectòria de Vallès s’articula en onze sèries, encadenades cronològicament i estretament vinculades tant a les seves experiències vitals com a les seves investigacions plàstiques. No es tracta d’etapes tancades ni de ruptures arbitràries, sinó d’un procés continu en què cada descoberta genera noves preguntes. La matèria, el gest, el color, la taca, la geometria, l’espai i la incorporació de nous materials són alguns dels elements que l’artista utilitza per qüestionar els límits del llenguatge pictòric i aprofundir en una concepció de l’abstracció com a forma de pensament.

2017
Collage, de la sèrie “Colorama”
1965
Acrílic i tècnica mixta sobre tela
130 x 89 cm

Formació. Vallès abans de Vallès

La trajectòria de Romà Vallès parteix d'una formació acadèmica estricta que va contribuir a despertar en ell la necessitat de buscar altres vies d'expressió. Format a l'Escola Superior de Belles Arts de Sant Jordi, on es va llicenciar l'any 1950, Vallès va rebre un ensenyament basat en els principis tradicionals de la representació i en l'exigència d'una obra formalment perfecta i fidel a la realitat.

Aquest context va generar una tensió entre l'academicisme que rebia i la llibertat expressiva que buscava. Durant els anys de formació es va interessar per l'art prehistòric, les arts primitives i, especialment, pel dibuix infantil, que aviat es convertiria en una de les grans línies de la seva activitat intel·lectual i pedagògica.

Paral·lelament, els primers treballs artístics mostren encara l'empremta de mestres com Paul Cézanne i Pablo Picasso, en una figuració de formes sintètiques i depurades que progressivament deixarà pas a una creixent preocupació per la matèria i pels valors estrictament plàstics de la pintura. El primer viatge a París, l'any 1954, representa un moment decisiu. El contacte directe amb les avantguardes europees i amb les noves formes d'abstracció i d'informalisme obre davant seu un horitzó artístic radicalment diferent i accelera un procés que culminarà l'any següent amb la realització de la seva primera obra abstracta.

De la figuració a la matèria

A mitjans de la dècada dels 1950, Vallès inicia una transformació decisiva que el conduirà de la figuració cap a l'informalisme abstracte. La realització de la seva primera obra abstracta, l'any 1955, marca una ruptura amb el model de representació que havia caracteritzat la seva formació i obre una nova etapa d'investigació.

Figura femenina
Romà Vallès
1953
Oli sobre tela
73 x 61 cm
Llegat Família Vallès

A partir d'aquest moment, el llenç es converteix progressivament en un territori d'experimentació. La pintura deixa de ser un mitjà per representar una realitat exterior i passa a constituir una realitat en si mateixa. La superfície, la textura, el gest, la densitat i el color esdevenen elements autònoms d'una recerca que culminarà en la sèrie *Cosmogonies*.

Aquest procés de pas de la figuració a la matèria és també un procés d'alliberament. Vallès abandona progressivament la necessitat de representar formes recognoscibles i se centra en allò que succeeix dins del mateix acte pictòric: la petjada de la mà, l'accident, la textura, la superposició, el contrast i la transformació de la superfície.

Romà Vallès, pedagog

La figura de Romà Vallès no es pot comprendre únicament des de la seva producció artística. Al llarg de tota la seva trajectòria, la pràctica pictòrica va conviure amb una intensa dedicació a l'educació, la investigació i la reflexió sobre l'ensenyament de l'art.

La seva formació inicial a les Écoles Françaises de Barcelona va precedir una etapa marcada per la Guerra Civil i una llarga convalescència. Posteriorment, es va formar a l'Acadèmia Baixas i a l'Escola Superior de Belles Arts de Sant Jordi. Ja durant aquests anys havia començat a interessar-se pel dibuix infantil, un àmbit que es convertiria en un dels principals eixos de la seva activitat pedagògica i investigadora.

A partir de 1952, Vallès va desenvolupar una intensa activitat docent a l'Institut Ferran Casablanques de Sabadell, on va exercir com a professor, catedràtic i director. Posteriorment, també va impartir docència a l'Escola Massana, a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona i a l'Institut Ausiàs March.

La seva concepció de l'educació artística s'allunyava de l'academicisme rígid que ell mateix havia experimentat. Defensava una pedagogia basada en l'experimentació, el procés creatiu i la llibertat expressiva, i considerava que la creativitat no era una capacitat exclusiva dels artistes, sinó una facultat inherent a totes les persones.

Autoretrat
Romà Vallès
1950
Tinta sobre paper
24 x 15 cm
Llegat Família Vallès

Aquesta dimensió pedagògica és especialment rellevant per a **Bel Vallès**, comissària de l'exposició i filla de l'artista, que reivindica una faceta de Romà Vallès que considera essencial però encara poc coneguda de la seva trajectòria. “Romà Vallès va ser un dels grans exponents de la pintura catalana de la postguerra i també un pioner de la pedagogia de l'art, una faceta avui poc coneguda de la seva trajectòria”, explica.

Per a **Bel Vallès**, l'exposició ofereix l'oportunitat de descobrir una part essencial del llegat de l'artista que ha quedat sovint en un segon pla respecte de la seva producció pictòrica: “L'exposició permet descobrir aquest llegat pedagògic, format per escrits, ponències, llibres i materials docents, alguns dels quals es donen a conèixer ara”.

La dimensió pedagògica de Vallès està estretament vinculada a la seva manera d'entendre l'art. La defensa de l'experimentació, de la descoberta i de la llibertat expressiva que caracteritza la seva pintura es trasllada també al terreny de l'educació, on va defensar noves formes d'entendre i ensenyar l'art.

Membre fundador de l'INSEA —International Society for Education through Art— a principis dels anys cinquanta, Vallès va ser un dels impulsors de noves formes d'entendre i ensenyar l'art. Vallès va participar en congressos internacionals de l'INSEA i va presentar ponències sobre l'expressió plàstica infantil i adolescent. Al llarg de més de tres dècades també va publicar articles, llibres i estudis sobre art i educació. L'estada a París de 1954 va tenir també una dimensió pedagògica. El contacte amb les obres de Jean Fautrier i Jean Dubuffet i amb les avantguardes del moment va coincidir amb la seva evolució artística cap a l'abstracció. Paral·lelament, la relació amb el Centre International d'Études Pédagogiques de Sèvres i amb l'INSEA va reforçar el seu compromís amb la renovació de l'educació artística.

L'exposició permet recuperar aquesta dimensió de la seva trajectòria a través d'un llegat pedagògic format per escrits, ponències, llibres i materials docents, alguns dels quals es donen a conèixer ara. Extracta d'un conjunt que permet aproximar-se al pensament de Vallès i a la seva voluntat d'impulsar una educació artística basada en la creativitat i la llibertat.

Figura femenina
Romà Vallès
1953
Oli sobre xarrellera
65 × 54 cm
Llegat Família Vallès

La filla de l'artista destaca, finalment, la vigència d'aquest pensament i la seva capacitat per dialogar amb l'educació artística actual: "l'exposició reivindica així el Romà Vallès mestre i innovador i posa el seu pensament a l'abast de la ciutadania i, especialment, dels docents i educadors d'avui".

Sèrie "Cosmogonies" (1956–1964)

Cosmogonies constitueix una de les etapes fundacionals de la trajectòria de Vallès i marca la seva plena incorporació al llenguatge informalista. El títol remet als processos d'origen i formació de l'univers, una preocupació que l'artista trasllada al terreny pictòric mitjançant una investigació radical de la matèria. En les primeres obres, el llenç es converteix en un espai físic d'experimentació. Sorra, pols de marbre, serradures, pigments i diferents aglutinants permeten construir superfícies rugoses, relleus, esquerdes i gruixos. La pintura adquireix una presència gairebé mineral i geològica i la matèria deixa de ser un simple recurs tècnic per convertir-se en el mateix objecte de la investigació.

Dins d'aquest àmbit expositiu es poden resseguir diferents línies d'investigació en què Vallès amplia progressivament el seu llenguatge abstracte. La geometria, les formes orgàniques, el color, la taca, el gest, l'espai i la incorporació de nous materials esdevenen eines per explorar noves possibilitats de la pintura.

En el diàleg entre *geometria i informalisme*, l'artista confronta l'ordre de les formes geomètriques amb la llibertat gestual i matèrica. Amb el *biomorfisme*, introdueix formes orgàniques i presències vagament recognoscibles que se situen en un territori intermedi entre figura i abstracció.

La investigació del color i la taca pren especial protagonisme a *Floracions*, on les formes suggereixen estructures florals sense arribar a representar-les literalment. A *Nous conceptes*, Vallès qüestiona els límits del quadre mitjançant la incorporació de cordes, nusos i altres elements que introdueixen una dimensió física i tridimensional a l'obra. Finalment, a *Nous espais*, el gest i la línia adquireixen una nova llibertat i converteixen la superfície pictòrica en un espai dinàmic i expansiu.

Cosmogonies, de la sèrie Matèrica
Romà Vallès
1956
Tècnica mixta sobre fusta
81 x 100 cm
Col·lecció Particular

Sèrie Collages (1964–1967)

Amb *Collages*, Romà Vallès introdueix de manera explícita fragments de la realitat quotidiana en el territori de l'abstracció. Retalls de premsa, fotografies i imatges procedents dels mitjans de comunicació entren en diàleg amb la pintura i modifiquen la relació de l'obra amb la realitat.

Aquesta sèrie es desenvolupa en diàleg amb el sorgiment del Pop Art. La incorporació d'aquestes imatges no suposa, però, un retorn a la figuració tradicional. Les imatges són fragmentades, descontextualitzades i reinterpretades, i estableixen una nova tensió entre pintura, realitat i cultura visual. La guerra, el drama humà, l'èxit, la comunicació de masses i els mecanismes de la societat contemporània introdueixen una dimensió crítica en aquesta etapa. Vallès observa el món que l'envolta i utilitza els mateixos mecanismes de reproducció i circulació d'imatges per qüestionar-los.

És en aquest àmbit on adquireix una rellevància especial el conjunt d'obres procedents de la col·lecció de Rafael Tous, que es presenta per primera vegada. La seva incorporació permet aprofundir en aquest moment de la trajectòria de l'artista i en la seva capacitat d'incorporar nous materials, imatges i referents de la realitat contemporània al llenguatge abstracte.

Aquest conjunt inèdit permet entendre millor el moment en què Vallès incorpora retalls de premsa, fotografies i fragments de la realitat contemporània al seu llenguatge pictòric i amplia així les possibilitats de l'abstracció.

En el tram final de la seva trajectòria, la sèrie *Heràclit* (2005–2015) reprèn una de les preocupacions constants de Vallès: la transformació. Inspirat en el pensament del filòsof grec, l'artista explora el canvi, el moviment i la tensió entre forces contràries a través del gest, el color, la matèria i l'espai. Aquestes obres funcionen com una síntesi de més de seixanta anys d'investigació i posen de manifest la continuïtat d'una actitud creativa basada en l'experimentació i la descoberta. La pintura es concep com un procés obert i en transformació permanent, que manté fins al final la vitalitat i la llibertat que defineixen l'obra de Romà Vallès.

Collage, de la sèrie El mundo roto
Romà Vallès
1965
Tècnica mixta sobre taula (quadríptic)
116 x 89 cm
Fundació Vila Casas

En la seva obra, l'abstracció no és només un estil, sinó una manera d'observar, interpretar i interrogar el món. Una actitud que connecta la seva pràctica artística amb la seva concepció de l'educació i que explica la continuïtat d'una trajectòria en què cada descoberta obre una nova pregunta.

Així, *L'horitzó* abstracte recorre més de sis dècades de trajectòria d'un dels pioners de l'abstracció i l'informalisme a Catalunya, reivindica la coherència d'una obra construïda des de la llibertat i l'experimentació i recupera també el llegat d'un artista que va entendre l'art i l'educació com a espais d'experimentació, descoberta i pensament.

Nous conceptes
Romà Vallès
1975
Tècnica mixta sobre tela
130 x 162 cm
Col·lecció LaFACT, Terrassa

Obres en exposició

Primera obra abstracta
Romà Vallès
1955
Oli sobre tela
65 x 100 cm
Llegat Família Vallès

Sèrie Vallès abans de Vallès
Romà Vallès
1953
Oli sobre tela
73 x 60 cm
Col·lecció Particular

Figura femenina
Romà Vallès
1953
Oli sobre tela
73 x 61 cm
Llegat Família Vallès

Figura femenina
Romà Vallès
1953
Oli sobre xarpellera
65 x 54 cm
Llegat Família Vallès

Gàbia amb ocell
Romà Vallès
1953
Oli sobre tela
73 x 60 cm
Llegat Família Vallès

Retrat de nena
Romà Vallès
1949
Oli sobre tela
65 x 54 cm
Llegat Família Vallès

Retrat de l'àvia Brígida
Romà Vallès
1950
Oli sobre tela
65 x 54 cm
Llegat Família Vallès

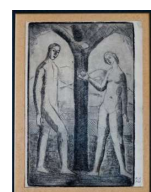
Gall
Romà Vallès
1953
Oli sobre tela
65 x 54 cm
Llegat Família Vallès

Jardi
Romà Vallès
1950
Oli sobre tela
61 x 50 cm
Llegat Família Vallès

Autoretrat
Romà Vallès
1950
Tinta sobre paper
24 x 15 cm
Llegat Família Vallès

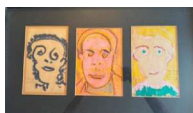

Adam i Eva
Romà Vallès
1951
Tinta sobre paper
24,5 x 17,5 cm
Llegat Família Vallès

Figura femenina
Romà Vallès
1954
Oli sobre paper
50 x 34 cm
Llegat Família Vallès

Obres en exposició

Dibuixos dedicats a Romà Vallès
Josep M. de Sucre
s / d
Dibuixos
21 x 13 cm (cada obra)
Josep Maria de Sucre (1886 - 1969)
Llegat Família Vallès

Homenatge a J.M de Sucre
Romà Vallès
2009
Tècnica mixta sobre tela
100 x 80 cm
Llegat Família Vallès

Cosmogonies, de la sèrie Matèrica
Romà Vallès
1956
Tècnica mixta sobre fusta
81 x 100 cm
Col·lecció Particular

Cosmogonies, de la sèrie Gest
Romà Vallès
1957
Tècnica mixta sobre tela
130 x 182 cm
Col·lecció Particular

Cosmogonies, de la sèrie Matèrica
Romà Vallès
1956
Tècnica mixta sobre tela
65 x 92 cm
Col·lecció LaFACT, Terrassa

Cosmogonies, de la sèrie Matèrica
Romà Vallès
1956
Tècnica mixta sobre fusta
73 x 100 cm
Col·lecció LaFACT, Terrassa

Cosmogonies, de la sèrie Matèrica
Romà Vallès
1956
Pigments, cola, materials sobre fusta
41 x 67 cm
Llegat Família Vallès

Cosmogonies, de la sèrie Matèrica
Romà Vallès
1960
Tècnica mixta sobre tela
33 x 41 cm
Col·lecció Particular

Cosmogonies, de la sèrie Gest
Romà Vallès
1958
Tècnica mixta sobre tela
73 x 92 cm
Col·lecció Particular

Cosmogonies, de la sèrie Gest
Romà Vallès
1958
Pigments i cola sobre tela
81 x 100 cm
Col·lecció LaFACT, Terrassa

Composició abstracta.
Cosmogonies, de la sèrie Negra
Romà Vallès
1950
Acrílic sobre tela
82 x 131 cm
Biblioteca Museu Víctor Balaguer,
Vilanova i la Geltrú

Cosmogonies, de la sèrie Negra
Romà Vallès
1959
Acrílic sobre tela
54 x 65 cm
Col·lecció Particular

Obres en exposició

Cosmogonies, de la sèrie Negra
Romà Vallès
1958
Acrílic sobre tela
73 x 100 cm
Llegat Família Vallès

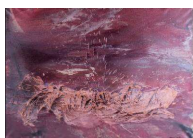
Cosmogonies, de la sèrie Negra
Romà Vallès
1959
Acrílic sobre tela
81 x 100 cm
Llegat Família Vallès

Cosmogonies, de la sèrie Blanca
Romà Vallès
1960
Acrílic sobre tela
114 x 162 cm
Llegat Família Vallès

Cosmogonies, de la sèrie Blanca
Romà Vallès
1960
Acrílic sobre tela
100 x 81 cm
Llegat Família Vallès

Cosmogonies, de la sèrie Monocroma
Romà Vallès
1960-1961
Acrílic sobre tela
114 x 162 cm
Col·lecció LaFACT, Terrassa

Cosmogonies, de la sèrie Color
Romà Vallès
1961
Acrílic sobre tela
114 x 162 cm
Col·lecció Rocamora-Sentís

Cosmogonies, de la sèrie Color
Romà Vallès
1962
Acrílic sobre tela
97 x 130 cm
Llegat Família Vallès

Cosmogonies, de la sèrie Color
Romà Vallès
1962
Acrílic sobre tela
97 x 130 cm
Llegat Família Vallès

Cosmogonies, de la sèrie Color
Romà Vallès
1962
Acrílic sobre tela
100 x 81 cm
Llegat Família Vallès

Geometria i informalisme
Romà Vallès
1968
Acrílic sobre tela
130 x 162 cm
Llegat Família Vallès

Obres en exposició

Geometria i informalisme
Romà Vallès
1968
Acrílic sobre tela
97 x 130 cm
Llegat Família Vallès

Biomorfisme
Romà Vallès
1970
Acrílic sobre tela
130 x 97 cm
Col·lecció LaFACT, Terrassa

Biomorfisme
Romà Vallès
1970
Acrílic sobre tela
73 x 54 cm
Col·lecció LaFACT, Terrassa

Ritmes geològics
Romà Vallès / Jordi Cerdà (Barcelona, 1949)
1980
Tècnica mixta
360 x 170 cm
Col·lecció LaFACT, Terrassa

De la sèrie Floracions
Romà Vallès
1973
Acrílic sobre tela
60 x 73 cm
Llegat Família Vallès

Homenatge a Juan-Eduardo Cirlot, de la sèrie floracions
Romà Vallès
1973
Acrílic sobre tela
81 x 100 cm
Llegat Família Vallès

Nous conceptes
Romà Vallès
1974
Acrílic i tècnica mixta sobre tela
73 x 100 cm
Llegat Família Vallès

Nous conceptes
Romà Vallès
1975
Tècnica mixta sobre tela
130 x 162 cm
Col·lecció LaFACT, Terrassa

Nous Espais, de la sèrie Descriptiva
Romà Vallès
1991
Acrílic sobre tela
97 x 130 cm
Col·lecció Particular

Collage, de la sèrie El mundo roto
Romà Vallès
1965
Tècnica mixta sobre taula (quadríptic)
116 x 89 cm
Fundació Vila Casas

Collage, de la sèrie El mundo roto
Romà Vallès
1965
Tècnica mixta sobre tela
162 x 130 cm
Col·lecció Isabel de Pedro

Collage, de la sèrie Homenatge al 1900
Romà Vallès
1964
Acrílic, tècnica mixta sobre tela
100 x 65 cm
Col·lecció Particular

Obres en exposició

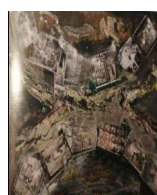
Collage, de la sèrie El mundo roto
Romà Vallès
1965–1966
Tècnica mixta sobre superfície emulsio-
nada amb suport de fusta
164 x 114 cm
Col·lecció LaFACT, Terrassa

Collage, sèrie Colorama
Romà Vallès
1965
Acrílic i tècnica mixta sobre tela
130 x 89 cm
Col·lecció LaFACT, Terrassa

Collage, de la sèrie Colorama
Romà Vallès
1965
Acrílic i tècnica mixta sobre tela
89 x 170
Llegat Família Vallès

Sèrie Heràclit. Autoretrat núm. 1
Romà Vallès
2010
Acrílic i tècnica mixta sobre tela
146 x 114 cm
Col·lecció LaFACT, Terrassa

Collage, de la sèrie Homenatge al 1900
Romà Vallès
1965
Tècnica mixta sobre tela
200 x 100 cm
Col·lecció Rafael Tous

Lachen
Romà Vallès
1965
Tècnica mixta sobre cartolina
66 x 50 cm
Col·lecció Rafael Tous

Collage (Sofia Loren), de la sèrie
Mundo Roto
Romà Vallès
1965
Tècnica mixta sobre tela
51 x 65 cm
Col·lecció Rafael Tous

S-Signe
Romà Vallès
1964
Tècnica mixta sobre tela
114 x 162 cm
Col·lecció Rafael Tous

Credo
Romà Vallès
c. 1965
Tècnica mixta sobre tela
100 x 81 cm
Col·lecció Rafael Tous